

Titel Historien om Danmark: Velfærd og kold krig (10)

Tema: Det moderne Danmark
Fag: Historie
Målgruppe: Udskoling og ungdomsuddannelserne.

En dansk dramadokumentarisk tv-serie: DR1, 60 min., 2017.

Faglig relevans/kompetenceområder

Denne tv-serie kan bruges som baggrunds-appetizer til et undervisningsforløb i historiekanonpunkterne *"Augustoprøret og Jødeaktionen 1943"*, *"Energikrisen 1973"*, *"Murens fald"* og *"Maastricht 1992"*. På overbevisende faglig facon får eleven indblik i problemstillinger før, under og efter 2. verdenskrig fra besættelsestiden, Den kolde Krig til nutidens udfordringer ift energikrise og medlemskab af EU. Tv-serien er blevet kritiseret for sine fravalg fx det internationale perspektiv, hvilket vejledningen forsøger at kompensere for i fx elevspørgsmål nr. 4 og 5 nederst.

Forenklete Fælles Mål honoreres i historie under især kompetenceområdet *"Kronologi og sammenhæng"* og *"Kildearbejde"*, da tv-serien undervejs viser og forholder sig til fx primærkilder, som den husstandsomdelte pjece fra 1962 *"Hvis krigen kommer"*.

Ideer til undervisningen

Læreren kan stille vejledningens fem elevspørgsmål efter visningen, og for at lette lærerens forberedelse rummer vejledningen også kortfattede svar på elevspørgsmålene. Læreren kan selv flytte spørgsmålene over i andet format, samt omformulere og bruge spørgsmålene mere målstyrende.

1. Danmark blev besat af det nazistiske Tyskland fra 1940 til 1945, kaldet *"besættelsestiden"*. Den danske regering samarbejdede i begyndelsen med besættelsesmagten, men efter omfattende uro og strejker trådte regeringen tilbage i august 1943. Det er efterhånden mange år siden. **Læs kilderne 1a og 1b og find forskellene i deres syn på besættelsestiden og hvorfor.**

Kilde 1a: "... Den 9. april brød Tyskland alligevel aftalen, og tyske tropper kom til lands, til søs og fra luften som en græshoppesværme ind over Danmark (...) i begyndelsen troede tyskerne at kunne vinde det danske folk som forbundsfæller, men efterhånden som de mærkede "den kolde skulder"- danskernes uvilje og foragt – gik de mere hårdhændet frem (...) gode danske mænd sluttet sig sammen i frihedsbevægelsen, der vandt stor tilslutning (...) disse "frihedskæmpere" hjalp således Tysklands fjender til sejr over nazisterne..."

("Mit fædrelands Historie", N.S. Gerløff, 1946)

Kilde 1b: "... I januar 1940 blev udenrigsministeriet advaret om Tysklands planer om at besætte Danmark og Norge (...) men regeringen håbede stadig, at faren ville drive over. Man havde før modtaget alarmerende rygter, uden det var blevet til mere. (...) til trods for deres løfte om at respektere Danmarks uafhængighed begyndte tyskerne snart at blande sig i landets indre forhold, og selv om regeringen gang på gang bøjede sig for de tyske krav, fandt man i Berlin, at de demokratiske danske ministre viste for ringe vilje til samarbejde. (...) mange danske fabrikker arbejdede også for tyskerne, og i de sidste krigsår var der store penge at tjene ved arbejdet på de tyske befæstningsanlæg i Jylland. Men flertallet af befolkningen betragtede "værnemageriet" med uvilje og foragt. (...) i den første tid under besættelsen var flertallet af befolkningen enig med regeringen om, at det gjaldt om at opretholde et nogenlunde fredeligt forhold til

besættelsesmagten. Men som tiden gik, og tyskernes brud på overenskomsten fra 9. april blev flere og flere, ønskede mange, at det skulle komme til et åbent brud med undertrykkerne".
(*"Hovedskolens historiebog 5"*, Peter Andersen m.fl., 1965)

2. Anden Verdenskrig var også en racistisk krig, hvor de tyske nazister dræbte millioner af jøder. Natten mellem 1. og 2. oktober 1943 indledte tysk politi og militær også en jagt efter de ca. 7000 danske jøder. De fleste nåede at komme i sikkerhed i Sverige, siger tv-udsendelsen. **Hvad var nazisternes begrundelse for at fjerne jøderne fra Europa? Brug også kilde 2c og 2d i din besvarelse.**

Kilde 2c: "... Den nazistiske racepolitik fra 1933-45 bestod af to elementer: racehygiejne og raceudskillelse (senere raceudryddelse). Nazisterne søgte dermed at holde deres egen "race" ren for abnormiteter og sygdom (racehygiejne) samt at adskille den ariske race fra andre "underliggende" racer (raceudskillelse og raceudryddelse).

I racehygiejnens navn iværksatte nazisterne tvangssterilisationer af arveligt syge og begik "medlidenhedsdrab" (eutanasi) på omkring 200.000 mentalt og fysisk handicappede tyskere. Den anden del af racepolitikken, raceudskillelse, blev sat i værk som en politik, der skulle undertrykke og forfølge alle "ikke-ariere" - først og fremmest jøder. Men også sigøjnere blev omfattet af denne morbide form for "apartheid". Tanken bag var, at alle "ikke-ariere" var en trussel mod det tyske blod og "Volksgemeinschaft", det tyske folkefællesskab. Senere radikaliseredes raceudskillelspolitikken fra udskillelse til uddrivelse..."

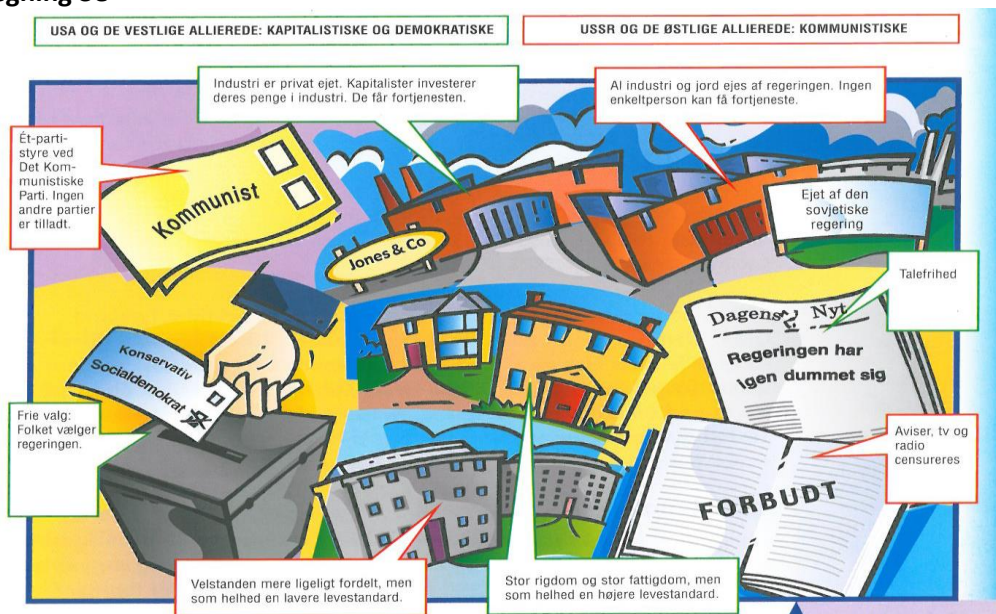
Fra Holocaust- og Folkedrabsstudier, Dansk Institut for Internationale Studier. Konsulent er lektor Karl Christian Lammers, Københavns Universitet.

Kilde 2d: Antijødisk valgplakat fra Østrig 1920

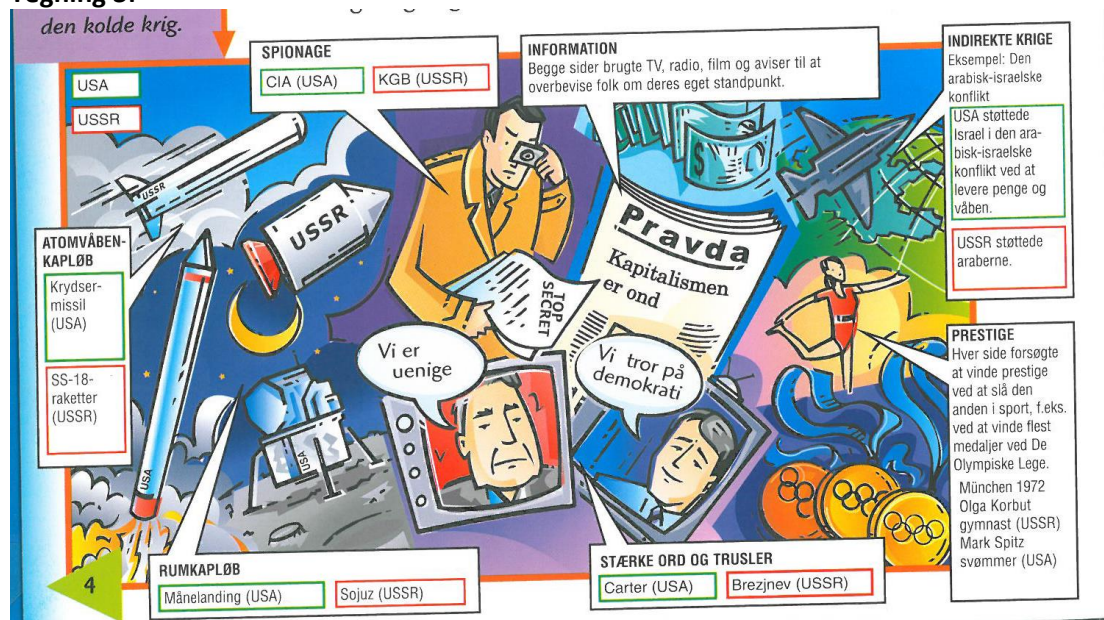

3. Mellem 1945 og 1989 var USA og Sovjetunionen (og deres forbundsfæller) parter i en konflikt, der kaldes *"Den kolde Krig"*. Der var var mange konfrontationer, men de to lande angreb aldrig hinanden direkte med våben. Ved hjælp af tegningerne 3e og 3f ønskes en redegørelse for først forskellen på de to samfundssystemer, og dernæst hvordan de bekæmpede hinanden.

Tegning 3e

Tegning 3f

("Den kolde krig", Forlaget Flachs 2002)

4. Velfærdssamfund er udviklet gennem et samspil mellem nye idéer og politiske aktører, ses det i tv-udsendelsen. Klassens elever skal (fx sidemakker) undersøge nogle af de største danske industrisucces'ers andel i opbygningen af det danske velfærdssamfund: Mærsk, Novo, Arla Foods, ISS, Carlsberg, Dansk Supermarked, USTC, Danfos, Grundfos, TDC, Bestseller, LEGO. Der ønskes En beskrivelse af firmaet vha spørgeord som "Hvad", "Hvem", "Hvor", "Hvordan" fx "hvad tjener firmaet penge på", "hvor meget betales i skat" osv. Oplysningerne hentes på nettet fx via SKATs skattelister og firmahjemmesider. Klassen kan samlet udarbejde en Padlet via Skoletube.dk

5. Konflikter i fremtiden kan udspille sig i og omkring globale stræder, gennemsejlinger og ø'er. **Klassens elever (fx sidemakker) skal via atlas finde, beskrive og undersøge om der har været eller kan opstå økonomiske og/eller militære konflikter:** Gibraltarstrædet, Nordvestpassagen, Doverstrædet, Hormusstrædet, Bab el Mandebstrædet, Torresstrædet, Malaccastrædet, Hans Ø, Bosporusstrædet, Sydkinesiske Hav, Tiranstrædet, Aqababugten og Panamakanalen. Læreren kan hente et digitalt verdenskort i fx Padlet, hvorpå eleverne kan placere sit emne.

Svar på elevspørgsmål:

Ad 1) Besættelsestiden er nok den mest omdiskuterede periode i nyere dansk historie. Der opstår regelmæssigt debat om fx samarbejdspolitikken. Kilde 1a er skrevet blot et år efter besættelsestiden, og der lægges vægt på danskernes uvilje mod besættelsesmagten fra start og læseren skånes for gråzoner, der kan skade det nationale heltebillede, hvorimod kilde 1b, skrevet 20 år senere, og måske med nyere forskning i baghovedet, griber fat i gråzonerne fx det økonomiske samarbejde med værnemagten og om den begrænsede deltagelse i den egentlige modstandskamp.

Ad 2) Pga fx historisk antisemitisme og fordomme fra andre religioner fx protestantismen, uvidenskabelig biologisk "*forskning*", skræmmebilleder jf valgplakat, sammenkobling mellem fx jøder og kommunister mv.

Ad 3) Pga fx forskellig samfunds- og menneskesyn, konflikthistorie tilbage fra 1917 (Den Russiske Revolution), ideologisk konflikt mellem totalitær kommunisme og liberalt/socialdemokratisk demokrati, daglig mistillid mv. Fortsat stor uenighed i dag: traditionalismen: Sovjets skyld, de ville ekspandere og den revisionistiske skole: USA's økonomiske ekspansion havde skylden.

Ad 4) Via Skats skattelister fra 2015 kan eleven fx se, at *Mærsk* har ca 25 datterselskaber (2015) og omsætning på 267.292 mia.kr. Mærsk bliver sambeskattet med ca 100 selskaber og *Bestseller* sambeskattes med ca. 48 andre selskaber, betalte kr. 243.543.462 i selskabsskat (2015) og havde ifølge Berlingske Business (2013) selskaber i skattely osv.

Ad 5) Fx var der i Den kolde Krigs tid store konflikter i og omkring Aqababugten, hvor Suez-Kanalen ligger, og nu bygger Kina kunstige indlandsøer i Det sydkinesiske Hav mv.

Supplerende materialer

- Besøg <https://ucc.dk/cfu/fag/historie/ideer-til-undervisning> for inspiration til yderligere undervisning.
- Se især historiekanonpunkterne "[Augustoprøret og jødeaktionen 1943](#)", "[FN's Verdenserklæring om Menneskerettigheder](#)", "[Energikrisen 1973](#)", "[Murens fald](#)", "[Maastricht 1992](#)" og "[11. september 2001](#)"

